

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΣΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΥΦΟΛΟΓΙΑΣ

Το Εργαστήριο Υπολογιστικής Υφολογίας (Computational Stylistics Lab) είναι το πρώτο εξειδικευμένο εργαστήριο υφομετρικής ανάλυσης λόγου στην Ελλάδα. Ιδρύθηκε το 2017 (ΦΕΚ αρ. φύλου 1305, Τεύχος 2, 13 Απριλίου 2017) από τον Καθ. Υπολογιστικής Γλωσσολογίας του Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του ΕΚΠΑ, κ. Γεώργιο Μικρό, ο οποίος και ορίστηκε ως διευθυντής του. Από το 2019 διευθύντριά του είναι η Καθηγήτρια Γιαννούλα Γιαννουλοπούλου.

Το Εργαστήριο παράγει θεωρητική και εφαρμοσμένη έρευνα στους ευρύτερους χώρους της Υπολογιστικής Υφολογίας, Επεξεργασίας Φυσικής Γλώσσας, Τεχνητής Νοημοσύνης, Ψηφιακών Ανθρωπιστικών Επιστημών και Δικαστικής Γλωσσολογίας. Πιο συγκεκριμένα, η ερευνητική δραστηριότητα του κέντρου εντοπίζεται στην υπολογιστική υφολογία και επεξεργασία φυσικής γλώσσας, αυτόματη αναγνώριση συγγραφέα, σε θέματα Πολυγλωσσίας και σε νέες διδακτικές προσεγγίσεις διδασκαλίας και μάθησης σε τάξεις με πολύγλωσσους μαθητές. Ακόμη, η ερευνητική του δράση εντοπίζεται στην ανάπτυξη και την χρήση των Ηλεκτρονικών Σωμάτων Κειμένων για την Γλωσσική Έρευνα και τη Διδασκαλία, στην διερεύνηση της Δημιουργικής Γραφής και της αποτίμησής/ αξιολόγησής της μέσω γλωσσικών εργαλείων και του πολυγλωσσικού ψηφιακού γραμματισμού καθώς και σε ευρύτερα ερευνητικά θέματα που σχετίζονται με την Ηλεκτρονική Μάθηση, την Ψηφιακή Γραφή και τις Πολυγλωσσικές Τεχνολογίες.

Πιο συγκεκριμένα: Στο μάθημα «**Διδασκαλία της Ιταλικής και Πολυγλωσσία**», του οποίου κεντρικός στόχος είναι η εξοικείωση του φοιτητή με την Πολυγλωσσία ως σύγχρονο δεδομένο, υπό την προοπτική της ενασχόλησης του με την Διδασκαλία της Ιταλικής ως Ξένη γλώσσα, γίνεται χρήση του εργαστηρίου Υπολογιστικής Υφολογίας με σκοπό οι φοιτητές να διεξάγουν την έρευνά τους και να επεξεργαστούν τα αποτελέσματα αυτής. Η έρευνα που ανατίθεται κατά την διάρκεια του εξαμήνου διεξάγεται από τους φοιτητές του μαθήματος, εάν την επιλέξουν, κατά το μεγαλύτερο μέρος της στο εργαστήριο χρησιμοποιώντας τον εξοπλισμό του και τα λογισμικά του (π.χ. excel, Google forms). Πιο συγκεκριμένα στο εαρινό εξάμηνο 2018-19 συμμετείχαν 10 φοιτητές και στο εξάμηνο που διανύουμε έχουν επιλέξει την διεξαγωγή της έρευνας τουλάχιστον 7. Κατά την εκπόνηση της έρευνας οι φοιτητές θα πρέπει να πάρουν συνεντεύξεις από ένα δείγμα τουλάχιστον τριών ατόμων, τα οποία είναι δίγλωσσοι ή πολύγλωσσοι και έμαθαν ή μαθαίνουν μία ξένη γλώσσα. Για να πραγματοποιηθεί αυτό γίνεται χρήση ενός ερωτηματολογίου με ερωτήσεις κλειστού τύπου το οποίο εφαρμόζεται ως οδηγός σε μία μορφή συνέντευξης τηλεφωνικής ή δια ζώσης. Σε περίπτωση που δεν μπορεί να υπάρξει αυτή η άμεση επαφή, το ερωτηματολόγιο αποστέλλεται στα αντικείμενα προς έρευνα, για να επιστραφεί στους ερευνητές συμπληρωμένο. Η καταγραφή των απαντήσεων γίνεται σε ένα φύλλο εργασιών στο εργαστήριο. Οι παράμετροι που εξετάζονται, κατά την διάρκεια της έρευνας, σε ότι αφορά την ξένη γλώσσα είναι η ταυτότητά της (για να διαπιστωθεί συγγένεια με προηγούμενες), ο τρόπος εκμάθησης, ο χρόνος εκμάθησης, η επίδοση, η πιστοποίηση, εάν υπάρχει (με βάση το ΚΕΠΑ) και οι κύριες

δυσκολίες κατά την εκμάθηση, ερώτηση στην οποία δίνεται η δυνατότητα να απαντηθεί και με ανοιχτού τύπου απάντηση. Οι παράμετροι που αφορούν στο άτομο προς μελέτη, τον δίγλωσσο ή πολύγλωσσο ομιλητή και ταυτόχρονα μαθητή της ξένης γλώσσας, είναι το φύλο, η ηλικία (κατά την εκμάθηση), οι γλώσσες (πρώτη, μητρική ή και δεύτερη), η καταγωγή, η διαμονή, το επάγγελμα. Με την καταγραφή των αποτελεσμάτων και την επεξεργασία τους στο εργαστήριο, εξάγονται και αναπόφευκτα συζητούνται κάποια συμπεράσματα, τα οποία μπορεί να αφορούν το δείγμα ενός φοιτητή, πολλών ή και όλων.

Στο πλαίσιο του μαθήματος «**Ηλεκτρονικά Σώματα Κειμένου για την Γλωσσική Έρευνα και Διδασκαλία**» του 3^{ου} εξαμήνου, προσφέρεται στους φοιτητές, που θα το επιλέξουν, η δυνατότητα διεξαγωγής έρευνας, χρησιμοποιώντας τις εγκαταστάσεις του εργαστηρίου Υπολογιστικής Υφολογίας του τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας. Κατά την διάρκεια αυτής της έρευνας οι φοιτητές πρέπει να δημιουργήσουν ένα μικρό Ηλεκτρονικό σώμα Κειμένων Γλωσσικής Εκμάθησης (Learner corpus) με τις δικές τους γραπτές παραγωγές στην Ιταλική γλώσσα ολοκληρώνοντας κείμενα σε συγκεκριμένο θέμα με συγκεκριμένες παραμέτρους. Στη συνέχεια, καλούνται να μελετήσουν αυτό το Σώμα Κειμένων χρησιμοποιώντας τις συμφράσεις (με την εφαρμογή Antconc) ως προς κάποια γλωσσική δομή ή φαινόμενο (π.χ. οι συμφράσεις του *questo* και του *quello*) και ακολούθως να συγκρίνουν τα ευρήματα με τις αντίστοιχες συμφράσεις ενός ΗΣΚ φυσικών ομιλητών της Ιταλικής (ως τώρα έχει επιλεγεί το Coris/Codis του Πανεπιστημίου της Μπολόνια). Στα τρία εξάμηνα κατά τα οποία έχει διδαχθεί το μάθημα, έχουν συμμετάσχει 42 φοιτητές (στο χειμερινό του 2016-17 παρελήφθησαν 10 έρευνες, στο χειμερινό 2018-19 13 έρευνες και στο χειμερινό 2019-20 19 έρευνες). Με δεδομένο ότι ένας από τους στόχους του μαθήματος είναι να εξασκηθούν οι φοιτητές στην δημιουργία και την ανάλυση των ΗΣΚ προς όφελος του μαθητικού κοινού, αλλά και της μελέτης της ξένης γλώσσας, είναι σαφές ότι η δουλειά στο εργαστήριο με συγκεκριμένα ψηφιακά μέσα ενισχύει και το ρόλο τους ως ερευνητές και την ανάπτυξη του πολυγλωσσικού ψηφιακού γραμματισμού.

Μία από τις έρευνες με τις οποίες έχουμε ασχοληθεί είναι και η «**Δημιουργική Γραφή και Ξένη Γλώσσα**», ως προέκταση ερευνητικής δράσης από το Εργαστήριο Επεξεργασίας Φυσικής Γλώσσας που διεξάγεται στο ΕΜΠ. Η έρευνα έλαβε χώρα στο πλαίσιο του εν λόγω προπτυχιακού μαθήματος επιλογής στο Τμήμα της Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών κατά το προηγούμενο εαρινό εξάμηνο και συνεχίζεται και κατά το τρέχον εξάμηνο. Πραγματοποιήθηκαν θεωρητικά και πρακτικά μαθήματα με στόχο να εξοικειωθούν οι φοιτητές με τεχνικές και πειραματισμούς συγγραφής στην ξένη γλώσσα. Οι φοιτητές που επέλεξαν το μάθημα και ασχολήθηκαν με τη δημιουργική γραφή στην ιταλική γλώσσα κατά το ακαδημαϊκό έτος 2018-2019 ήταν 87, ενώ 80 είναι οι φοιτητές κατά το ακαδημαϊκό έτος 2019-2020, προερχόμενοι από όλα τα εξάμηνα του τμήματος. Μετά την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων οι φοιτητές απέκτησαν τον ρόλο των κριτών-αξιολογητών επιλεγμένων δραστηριοτήτων και μετά από μια σύντομη σεμιναριακή παρουσίαση κριτηρίων αποτίμησης της δημιουργικής γραφής, επιχείρησαν ως

ειδικοί να αποτιμήσουν κείμενα συμφοιτητών τους (με βάση συγκεκριμένα κριτήρια δημιουργικότητας). Η χρήση κριτών για την αποτίμηση της δημιουργικής γραφής, της γραφής γενικότερα, θεωρείται πάγια ως μεθοδολογική προσέγγιση. Στη συνέχεια τα κείμενα ψηφιοποιήθηκαν και υποβλήθηκαν και σε γλωσσική επεξεργασία, ώστε να υπολογιστούν συγκεκριμένα γλωσσικά χαρακτηριστικά. Το σύνολο των αποτελεσμάτων που προέκυψαν, αφενός μεν με την αποτίμηση των κριτών με βάση κριτήρια δημιουργικότητας, αφετέρου με το προϊόν της γλωσσικής επεξεργασίας, αποτέλεσε αντικείμενο συγκρίσεων και στατιστικής επεξεργασίας. Κεντρικός στόχος ήταν να συγκριθούν μεταξύ τους οι παράμετροι για να εξαχθούν τα πρώτα συμπεράσματα.

Μία ακόμη έρευνα που διεξάγουμε στο πλαίσιο της ερευνητικής δραστηριότητας του εργαστηρίου, εστιάζει στην εκμάθηση της ξένης γλώσσας και συγκεκριμένα της ιταλικής, αλλά και του πολιτισμού της μέσα από εικονικές περιηγήσεις σε πολιτισμικούς προορισμούς της γειτονικής χώρας και μέσα από διαδικτυακές δραστηριότητες σε περιβάλλοντα wikis. Πρόκειται για εναλλακτικά περιβάλλοντα μάθησης μέσα από τη συνεργασία και την ενεργητική συμμετοχή των φοιτητών. Έχουμε συλλέξει ομαδικά κείμενα και δραστηριότητες φοιτητών από το 2011. Πρόκειται για έρευνα που πραγματοποιείται στο πλαίσιο του μαθήματος «**Ηλεκτρονική Μάθηση και Ξενογλώσσα Εκπαίδευση**» του τμήματός μας. Τα αποτελέσματα που επεξεργαζόμαστε στο εργαστήριο της Υπολογιστικής Υφολογίας αποδεικνύουν τη θετική επίδραση των αναδυόμενων τεχνολογιών, του Web 2.0 και των περιβαλλόντων των wikis στη διδασκαλία της ξένης γλώσσας και του πολιτισμού της, αλλά και την προώθηση της ομαδικής εργασίας συνεισφέροντας στη γλωσσική και πολιτισμική εκμάθησή τους. Φανερόνεται όχι μόνον ότι δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για τη δημιουργία εναλλακτικών περιβαλλόντων μάθησης στο πλαίσιο της πανεπιστημιακής γλωσσικής εκπαίδευσης και μιας περισσότερο διερευνητικής αντίληψης των φοιτητών μέσα από πολιτιστικά περιβάλλοντα αλλά και η συμβολή σε μεγάλο βαθμό στο να εμβαθύνουν οι φοιτητές στα θέματα με τα οποία διαπραγματεύονται και να αναπτύξουν ένα μεθοδολογικό τρόπο σκέψης, μέσα από τις δυνατότητες που οι Νέες Τεχνολογίες παρέχουν.

Εκτός των ερευνητικών έργων στα οποία συμμετέχει το εργαστήριο, παράλληλα έχει εξελιχθεί σε πόλο διεθνούς εκπαιδευτικής αριστείας. Διδακτορικοί φοιτητές και ερευνητές από την Ευρώπη το επιλέγουν για σύντομη ερευνητική μετεκπαίδευση στα γνωστικά αντικείμενα της εξειδίκευσης του εργαστηρίου.

Η διεπιστημονική έρευνα, οι πολυγλωσσικές και δημιουργικές δράσεις, η ανάπτυξη του ψηφιακού γραμματισμού και οι νέες προσεγγίσεις διδασκαλίας και μάθησης του «Εργαστηρίου Υπολογιστικής Υφολογίας» και του Κέντρου Αριστείας για την «Πολυγλωσσία και Γλωσσική Πολιτική» μπορούν να αποτελέσουν την κοινή βάση για έναν αποτελεσματικό σχεδιασμό που θα ευνοήσουν την επίτευξη των στόχων μιας πολυγλωσσικής Ευρώπης.